

Дзюба Т. В.

аспірант

Національного університету охорони здоров'я України

імені П. Л. Шупика

м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4100-2785>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-10>

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Фармацевтична галузь є важливою складовою держави та однією з пріоритетних галузей економіки України

Ваговим елементом є вузькопрофільність спеціальностей, наукова насиченість галузі, а також можливість забезпечити фармацевтичну безпеку населення життєво важливими лікарськими засобами та виробами медичного призначення в кризові моменти. В Україні таких моментів було багато: розпад СРСР, становлення незалежності та повне переформатування всіх сфер життєдіяльності держави, економічна криза 2008 року, війна 2014 року, пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення російської федерації 2022 року. Так, у 2020 р. ключовим фактором впливу на економіку в цілому та фармацевтичний ринок стала пандемія COVID-19, а точніше пов'язані з нею карантинні обмеження [1]. Наступним викликом для формування ринку з'явилося повномасштабне військове вторгнення 24 лютого 2022 року.

Метою даного дослідження став аналіз впливу воєнних дій на фармацевтичну галузь України.

Методи. Загальнонауковий діалектичний, системно-аналітичний, компаративний, структурно-функціональний.

За даними IQVIA, однієї з найбільших у світі контрактних дослідницьких організацій, частка ринку України в світовій фармацевтичній галузі з 2007 року складала від 0,25% до 0,39% [2]. Позитивний тренд розвитку фармацевтичного ринку України переривається зовнішніми факторами. Деякі з них спільні для всього світу, як криза 2008-2009 років або пандемія COVID-19. Однак,

найдраматичніший та найруйнівніший вплив на фармацевтичний сектор економіки мали 2 війни 2014 та 2022 років [3].

Панічні настрої призвели до стрибкоподібного приросту споживання лікарських засобів: +69% до аналогічного періоду минулого року. Подібну картину можна було спостерігати на 13му тижні 2020 року, коли в Україні оголосили про початок пандемії та впровадженні карантинних заходів COVID-19. За піком споживання на 8-му та 9-му тижнях 2022 року пішов різкий спад, який триває й досі.

На територіях, де проходили активні бойові дії, на прифронтових територіях і тим більше окупованих, майже повністю пропала можливість нормального функціонування галузі.

У зв'язку з вищесказаним, географічне положення мало ключове значення у збереженні життєздатності бізнесу. Відбувся перерозподіл споживання лікарських засобів. Наприклад, аптечні заклади із основним розташуванням у Харкові, Сумах, Полтаві понесли значні втрати у товарообігу з динамікою частки ринку – 2,9% з поступовим відновленням через звільнення територій – у липні. Аптеки, розташовані на східно-північній частині України або зовсім припинили своє існування або втратили значну частину бізнесу. В позитивному тренді знаходилися аптечні мережі, розташовані в західній частині держави, через внутрішню міграцію населення. Як результат, ці аптеки не тільки не втратили, а й додатково отримали споживачів. Звісно, ринок впав, однак ці гравці на фоні падіння утримали товарообіг, збільшили частку ринку та підвищили позицію у загальному рейтингу.

Повністю був знищений склад в м. Ірпіні, що належав компанії БАДМ – національному дистриб'ютору фармацевтичної продукції. Його площа складала 5200 кв. м. В березні місяці військами російської федерації був знищений склад готової продукції лідера фармвиробників України АТ «Фармак». У прес-службі «Фармак» заявили, що на складі знаходилися готові ліки, сировина для препаратів, первинне пакування. За загальними підрахунками втрати склали близько 1,5 млрд грн.

АТ «Фармак» очолив рейтинг фармгалузі у 2012 року і залишався незмінним лідером із відривом майже у 2% MarketShare від найближчого конкурента у роздрібному споживанні на початку 2022 року.

Знищення складу призвело до дефектури, а логістичні перешкоди не дозволили швидко доставити все необхідне з-за кордону та швидко відновити повноцінне виробництво, що негативно вплинуло на можливість доступу населення до певних лікарських засобів.

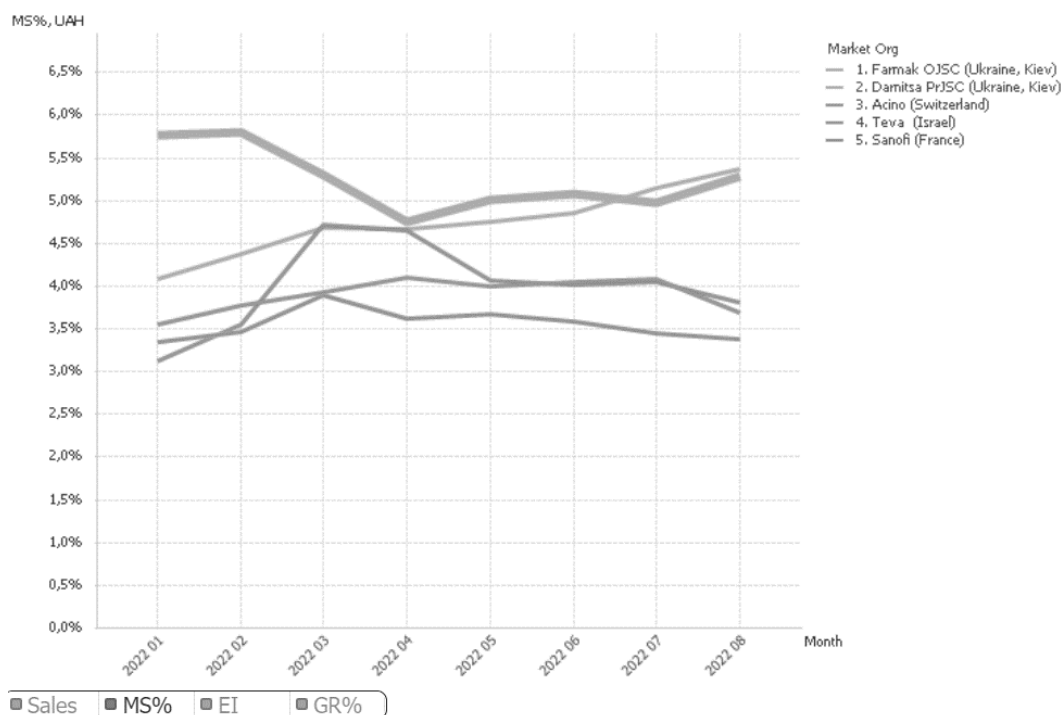

Рис. 1. Динаміка продажів фармацевтичного ринку України, січень-серпень 2022 року

Деякі з підприємств (наприклад «Фітофарм», розташований у м. Бахмут) мали евакуювати персонал та контрахтувати виробництво на інших майданчиках, щоб врятувати виробництво, робочі місця і забезпечити населення ліками.

Військові дії, що розпочалися в 2022 році в Україні, значно вплинули на фармацевтичну галузь України. Як за рахунок втрати територій, аптек, складів, логістичних ланцюгів, так і міграції населення. Руйнівний вплив на галузь мав негативні економічні та соціальні наслідки, як то втрата робочих місць і порушення фармацевтичної безпеки населення у вигляді вільного доступу до лікарських засобів.

Література:

1. Наконечна Т., Крикавський В., Скочиляс Р. Дослідження фармацевтичного ринку в умовах COVID-19 та напрямів підвищення стійкості та надійності логістики в ланцюгу поставок. *Академічні візії*. 2022. № 8-9. С. 70–82. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6873752>
2. IQVIA. (2022, August 30). In Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/IQVIA>
3. The Global Use of Medicines 2022. The IQVIA Institute. Dec 09, 2021. URL: <https://www.iqvia.com/insights/the-iqvia-institute/reports/the-global-use-of-medicines-2022>